

doende bekend en de verliefdheid, psychologisch aangegeven als eene physiologische paranoia of ook als Komplexbesessenheit is daarvan het algemeen bekende voorbeeld. „Waren we niet in de gelegenheid om in de ziel van een normaal mensch, die verliefd is, in te dringen, dan zou zijn „Benehmen” ons hysterisch of katatonisch voorkomen”.

De complexen leiden een min of meer zelfstandig bestaan; het zijn „kleine Sekundärseelen, die ihre eigenen affectiven Wurzeln im Körper haben, mittels deren Sie immer wach bleiben”. Het is juist de taak der psycho-analyse deze complexen te vangen, zonder dat het ik daartegen iets kan doen.

De activiteit van de ziel wordt op deze wijze geheel op den achtergrond geschoven. Aan het bewustzijn als eenheid kan daarbij onmogelijk worden vastgehouden

Bij de opvattingen van Freud-Jung moest ik wat langer stil staan ter waarschuwing. Onze tijd begon rijp te worden voor reactie, overtuigd van het weinige, dat men van de andere richtingen verwachtte. Niet opgeleid in de psychologie kon men nagaan, wat Freud en Jung gaven, zooals iedere leek dit ten slotte kan. In de „Psychopathologie des Alltagslebens” (vergeten, verspreken enz.) staan enkele voorbeelden, die men, wanneer men zichzelf controleert, moet bevestigen, daarnaast echter verschillende andere, die zoo gekunsteld zijn, dat zij alleen pleiten voor de scherpzinnigheid en de phantasie van den schrijver. Het behoeft echter niet te verwonderen, dat de genoemde richting succes heelt, bij Wundt en Lipps is meer nadenken noodig.

Subjectivistisch zou ik ook de methode Dubois willen noemen, die in den laatsten tijd vaak bij de behandeling van zenuwziekten wordt gebruikt, (de zoogenaamde „traitement moral”).

Langzamerhand komt men er zelfs toe ook bij de psychosen deze methode toe te passen. Leest men de beschrijvingen, dan is alles zoo eenvoudig mogelijk en dat is m. i. juist het gevaarlijke van deze richting. In de gegeven voorbeelden, die met smaak voorgedragen worden en zich prettig laten lezen, vindt men het peil bijna nooit hooger dan de leek het ook kan bereiken. Willen we geen decepties hebben, veel sterker nog dan bij de electro- en hydrotherapie of bij de hypnose, dan dient vooral in dit opzicht buitengewone voorzichtigheid in acht te worden genomen. In Nederland